

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

Bakalářská práce

Soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná

Vypracovala: Barbora Hájková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Martin Horyna, Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 14. 5. 2020

Podpis

Poděkování

Děkuji mému vedoucímu, doc. PhDr. Martinu Horynovi, Ph.D., za pomoc a odborný dohled při zpracovávání mé bakalářské práce.

Další vřelé díky patří především Mgr. Josefu Škantovi, který mi k celé práci poskytl veškeré informace a pomohl se zpracováním. Dále bych ráda poděkovala řediteli ZUŠ Blatná, Martinu Škantovi, který mi umožnil zpracovat toto téma a Janě Janovské za poskytnuté informace.

Anotace

Hlavním tématem bakalářská práce je historie a současnost souboru Blatenští dudáci ZUŠ Blatná. Úvodní část je zaměřena na historii a vývoj dud a na dudáckou muziku v jižních Čechách. Dále se práce věnuje historii hudební školy v Blatné, vzniku souboru z iniciativy ředitele ZUŠ Josefa Škanty v roce 1987, proměnám souboru v průběhu let, charakteru vystoupení, zahraničním zájezdům, krojům a repertoáru. V samostatných medailonech je připomenuta současná činnost dvou významných členů souboru, Jany Janovské a současného vedoucího souboru Martina Škanty, který se věnuje nejen upravování folklóru pro dudácký soubor v tradičním stylu, ale také obohacování dudáckého repertoáru o nové skladby a aranžmá současných populárních písní v modernějším stylu.

Annotation

The history and present of an ensemble which is called Blatenští dudáci ZUŠ Blatná is the main topic of this bachelor's thesis. The first part is focused on the history and the development of backpipes and bagpipe music in South Bohemia. Further, the thesis deals with the history of music school in Blatná, the formation of an ensemble, the transformation of the ensemble in the course of time, character of the performances, foreign tours, folk costumes and the repertoire. The ensemble was formed in 1987 on the initiative of Josef Škanta the director of primary art school. The current activities of Jana Janovská and Martin Škanta, the two most important members of the ensemble, are mentioned in individual portraits. Martin Škanta concentrates on adapting folklore for bagpipe ensemble in traditional style, as well as on enriching the bagpipe repertoire with new compositions and adjustment of current popular songs in modern style.

Obsah

1	Úvod	6
2	Vývoj dud a jejich historie	7
3	Jihočeská dudácká muzika	11
4	Soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná.....	15
4.1	Několik málo informací k ZUŠ v Blatné	15
4.2	Úvodem k souboru Blatenští dudáci ZUŠ Blatná	18
4.3	Rok založení souboru	19
4.4	Historie souboru a jeho proměny od založení po současnost	22
4.4.1	Roky 1987 – 1991	22
4.4.2	Roky 1991-1994	23
4.4.3	Roky 1994-2000	25
4.4.4	Roky 2000-2004	26
4.4.5	Roky 2004-2010	28
4.4.6	Roky 2010-2015	29
4.4.7	Roky 2015-2020	31
4.5	Kroje souboru.....	33
4.6	Výjezdy do zahraničí.....	35
4.7	Repertoár souboru	37
4.8	Členové souboru, kteří se dudácké hudbě věnují dodnes	43
4.8.1	Jana Janovská.....	43
4.8.2	Martin Škanta.....	45
5	Závěr.....	47
	Použité zdroje	48
	Seznam obrázků.....	49

1 Úvod

Jako téma bakalářské práce jsem si vybrala hudební soubor působící na Základní umělecké škole v Blatné, konkrétně soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná. Do ZUŠ v Blatné jsem osobně chodila od svých šesti let, a tak mám k souboru velice blízko a jeho hudba je mi velmi známa. Osobně jsem si s tímto souborem mohla několikrát zazpívat při vystoupení na Staroměstském náměstí v Praze.

Bakalářská práce souhrnně pojednává o souboru Blatenští dudáci ZUŠ Blatná od jeho založení, až po současnost. Blatenští dudáci, kteří v Blatné působí již od roku 1987, prošli mnoha změnami. Za dobu své existence sklízeli mnoho úspěchů a získávali důležitá ocenění. Kromě dudáckého souboru práce zkráceně pojednává o Základní umělecké škole v Blatné. Dále jsou zde zachyceny osobnosti, které souborem v minulosti prošly, a dnes vystupují jako sólisté. Cílem práce bylo shrnout celý dosavadní život souboru, zachytit jeho historii, nastínit repertoár a popsat jeho činnost. Tato část je z velké míry zpracována z rozhovorů s bývalým ředitelem ZUŠ v Blatné a zakladatelem souboru Mgr. Josefem Škantou a také z rozhovorů se současným ředitelem Martinem Škantou. Dále byla jako zdroj použita kronika souboru a výroční zpravodaje Základní umělecké školy.

V úvodní části, která předchází stěžejní části bakalářské práce, se zaměřím na historii a vývoj dud. V této kapitole shrnu výrobu nástroje a způsoby hry na dudy v jednotlivých obdobích. Dále se zde budu zabývat názvy, které se pro dudy používaly a používají v různých dobách a na různých místech. Další kapitola shrne obecné informace o dudácké muzice v Jihočeském kraji a jeho rozdělení na čtyři etnografické oblasti. Tato část práce je především zpracována z dostupné literatury a citací jiných autorů. Pro informace z historie jsem povětšinou čerpala od Josefa Režného. Bohužel některé jeho informace nemusí být vždy přesné. Dále jsem čerpala ze Slovníku české hudební kultury od Jiřího Fukače a Jiřího Vysloužila, z knih od Jaroslava Markla a Jiřiny Langhammerové.

2 Vývoj dud a jejich historie

Historie dud je pro nás otázka, na kterou přímou odpověď nikde nenajdeme. V některých zdrojích nalezneme názor, že dudy nebo i vývojově předcházející nástroje mají kořeny v oblasti Přední a Střední Asie. Některé výzkumy, které se zabývaly písemnými prameny nebo ikonografií, přinesly důkazy o tom, že jazýčkové píšťaly existovaly ještě mnohem dříve. Výzkumy uvádějí přibližně šest až sedm tisíc let zpátky. Anthony Cuthbert Baines, anglický organolog, je přesvědčen o tom, že jazýčkové píšťaly se rozšířily v pozdní době kamenné. To lze dokázat na dvou stříbrných jednoplátkových píšťalách, které jsou pro organology dosud nejstarším dokladem. Tyto píšťaly byly objeveny v sumerském městě Uru a archeologové se shodují, že by mohly pocházet z období kolem roku 2800 před naším letopočtem. Materiál, z kterého byly píšťaly vyrobeny, dokazuje, že se tento nástroj uplatňoval spíše ve vyšších vrstvách společnosti. Tento doklad ale nevylučuje, že by si lidé nevyráběli podobné píšťaly z jiných dostupných materiálů, jako jsou třeba rákosová nebo bambusová stébla. Existenci těchto zjednodušených kopií nám mohou potvrdit například vyobrazení na památkách v Egyptě. Podobné nebo dokonce stejné typy nástrojů se dodnes objevují v lidovém instrumentáři národů v oblasti Přední a Střední Asie, jak už bylo řečeno na začátku. Způsob, jakým se hraje na tyto archaické nástroje dnes, objasňuje podíl na vývoji dud, tak jak je dnes známe. Hráči netisknou plátky píšťal mezi rty, protože jsou velice křehké. Nechávací je tedy volně v ústech, kde vzniká vzduchový zásobník. Stažením lícních svalů vženu nahromaděný vzduch do píšťal ve chvíli, kdy se nadechnou nosem. Tato technika umožní plynulou hru, která je právě podobná zvuku dnešních dud. Nalezneme příklady konkrétních nástrojů různých národů využívající tento princip. V Egyptě je to například nástroj zvaný *zummar*, na Sardínii se dochoval *launeddas*, taktéž nástroj využívající stejný princip hry.¹

Vaky, které jsou pro dnešní dudy nedílnou součástí, mají také svoji historii. V pravěku byly kožené vaky využívány na přepravu tekutin (vody, vína). Kdy vznikl nápad, že se spojí píšťaly a vaky, není přesně zřejmé. Každopádně to ale byl další krok ve vývoji nástroje do dnešní podoby. Měch z nějakého materiálu, nejčastěji z kůže, nahradil ústa hráče a vznikl tak potřebný zásobník vzduchu, který byl využit na rozeznění píšťal. Takto vyrobené nástroje tvoří právě nejstarší typ dud. Například

¹ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 9-11

v Indii se tyto primitivní dudy stále využívají, nazývají se *šruti upānga*. V Afghánistánu se objevují dudy zvané *tulum*.²

Přímé svědectví o dudách nebo píšťalách s měchem, jak bychom je mohli také nazývat, nenajdeme ani v antické literatuře. Vzhledem k tomu, že řeč minulých dob byla poněkud odlišná a volnější, nemůžeme vyloučit, že se dudy označovaly třeba jen jako *píšťala*. Aby se nástroje mohly rozlišit, začala se vymýšlet nová slova, nová označení. Například řecké národy spojily slova měch (=askos) a aulos a vzniklo tak nové slovo *askaulos*, které slouží právě k označení dud. Na začátku našeho letopočtu vznikala tímto způsobem další různá označení. V českém prostředí má označení *dudy* původ v praslovanštině. Základ slova *dudy* je odvozen podle připomínajícího zvuku sání, jinak řečeno *dudlat*. Ve středověku měly dudy v českém a slovenském prostředí mnoho názvů. Pro představu pár příkladů – kór, fuky, koza, moldánky, kejdy, gajdy a mnoho dalších. Hráči na dudy se podle označení *gajdy* také říkalo *gajdoš*.³

V počínajících staletích našeho letopočtu byl tento nástroj v začátcích vývoje a k jeho dnešní podobě vedla ještě dlouhá cesta. Obliba dud a znalost tohoto nástroje se prohlubovala v různých národech. Jak již víme z jiných pramenů, v Evropě docházelo ke stěhování národů, k formování nových kultur a náboženství. Křesťanství se postupem času stalo uznávanou ideologií a ve většině případů odsunulo na okraj pohanství a zvyky s ním spojené. Pohané doprovázeli náboženské obřady tancem. Tento zvyk byl zachován i u křesťanů. Při zpěvu se lidé doprovázeli různými druhy píšťal společně s dudami.⁴

Přesuneme-li se do jiného století, najdeme pro dudy další pojmenování. Josef Režný ve své knize 5 000 let s dudami cituje hudebního teoretika Johannese z Afflighemu, pocházejícího z 11. století. Ten označil dudy názvem „Musa“ a popisuje je takto: „*Musa, ut diximus, instrumentum quoddam est, omnia, ut diximus, excellens instrumenta, quippe quae omnium vim atque modum in se continet, humano siquidem inflatur spiritu ut tibia, manu temperatur ut phiala, folle excitatur ut organa.*“ (Dudy, tak říkajíc, jsou nástroj vynikající nade všechny nástroje, neboť v sobě obsahují schopnost k využití všeho; fouká se do nich lidským dechem jako do flétny, jsou

² REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 12-14

³ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 18-20; VYSLOUŽIL, Jiří. Slovník české hudební kultury. 1. vyd. Praha: Supraphon, 1997. s. 168

⁴ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 21-22

ovládány rukou jako viola, uváděny v chod měchem jako varhany).⁵ Slovo *musa* je odvozeno od původního označení pro múzy – devatero řeckých bohyň a ochránkyň pěvců, později se toto označení stalo etymologickou součástí řady pojmenovávající pro dudy, zejména ve francouzštině a italštině.⁶

Ve 13. století můžeme uvést jako příklad starofrancouzské písně autora Colina Museta, jednoho z nejosobitějších básníků své doby. Jeho písně jsou napsány v rozsahu kvinty a mají výrazně dudáckou melodii. Na počátku 14. století se můžeme setkat se zmínkou o dudách v Ráji, v jedné z částí Božské komedie od Danteho Alighieriho. S postupným rozvojem národů narůstá počet dokumentů dokládající vývoj hudební kultury. Dudáci se objevují na obrazech v různých kulturních památkách i v iluminovaných rukopisech. Nejčastěji jsou tyto ilustrace spojovány s betlémskými událostmi. Tématika pastýřů či andělů, kteří se doprovázejí při chvalozpěvech, byla dlouho hlavním prvkem výtvarného umění ve středověku a v pozdější lidové poezii. Obohacení dud o hlubokou bordunovou pišťalu je pro vývoj nástroje v Evropě velmi typickým znakem a svědčí o tom, že zvukové možnosti jsou dostatečné pro to, aby mohl hráč hrající na dudy hrát sám, bez jiných muzikantů. To nám také dokazuje, že dudy byly jedním z nejoblíbenějších dechových nástrojů té doby a jejich obliba stále více rostla. Tehdejší zdroje nás svádí považovat dudy především za typický lidový nástroj, ale existují i doklady o tom, že byl velmi oblíbený i mezi měšťskou vrstvou.⁷

Velkým posunem pro celou historii byl vynález knihtisku, kdy samozřejmě vyšlo několik významných děl zabývajících se hudební teorií. Největší dílo, které je považováno za velký krok v systematice hudebních nástrojů, je hudební encyklopedie *Syntagma musicum II. De Organographia* z roku 1619, jejíž autorem je Michael Praetorius. Zde jsou podrobné popisy hudebních instrumentů a samozřejmě tu nechybí ani různé typy dud.⁸

⁵ REŽNÝ Josef, 5 000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. str. 22-23, citováno s chybami

⁶ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 22-23

⁷ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 23-26

⁸ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 26-27

Z 16. a 17. století máme doloženy dokumenty o tom, jak dudy vypadaly. Do této doby ale nemáme žádné dochované notové zápisy, pouze určité představy z jiných dochovaných skladeb, pro jiné nástroje, připomínající dudy.⁹

Osvícenská doba přinesla do Evropy nové myšlenky a nové zájmy. Hlavní zálibou byl venkovský život, ve kterém hledala zálibu i vyšší měšťská společnost. Inspirace venkovem dávala popud k rozvoji tzv. „dvorského folklorismu“. Tento styl se odvíjel od lidových zvyků a lidových tradic. Konaly se různé honosné svatby, bohaté a nákladné masopusty a další radovánky, při kterých se bavila hlavně vyšší vrstva. Tyto akce byly doprovázeny lidovou hudbou, většinou početným seskupením dudáků. V tomto období se posunul rozvoj dud zase o něco dál. Namáhavé nafukování ústy bylo nahrazeno dmýchacím měchem. Tato změna vedla k dalšímu vývoji, kdy se zdokonalily i píšťaly. Zdokonalené dudy se staly velmi oblíbeným nástrojem aristokratů v 17. a 18. století. Z této doby jsou již známé některé hudební skladby komponované pro tento typ dud, které připomínají složitější hudební útvary, jako jsou symfonie nebo sonáty. Podobný typ nástroje můžeme dodnes nalézt v Anglii a v Irsku. Anglické a Irské dudy mají drobnou změnu u bordunové píšťaly, avšak tento typ můžeme dodnes považovat za nejvyspělejší druh dud. Z tohoto typu byly později vyvinuty další příbuzné druhy nástroje. Velkou slávu zažily dudy v době královny Viktorie, kdy se staly hudebním nástrojem britské armády.¹⁰

Dodnes existuje mnoho dudáckých kapel po celém světě inspirovaných právě vojenskými dudáky. Skotské dudy si získaly velkou oblibu v Indii, dále například v arabských zemích. V těchto zemích si dudy získaly takovou oblibu, že se zde rozvinula dokonce i jejich výroba. Hudební vývoj tohoto nástroje byl velice pestrý. Od nejprimitivnějšího až po nejdokonalejší typ dud, které vytvářel sám člověk, jako prostředek sloužící k vyjadřování. Organologie řadí dudy mezi aerofony s jednoduchým nebo dvojitým plátkem. Dudy nejsou určitým nástrojem jednoho národa, ale jsou dokladem odkazu dřívější doby a mají svoji tradici v mnoha zemích a v mnoha konkrétních oblastech a jsou dodnes udržovaným instrumentem, o čemž se můžeme sami přesvědčit v dalších kapitolách.¹¹

⁹ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 27-29

¹⁰ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 29-32

¹¹ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 32-33

3 Jihočeská dudácká muzika

Jak jsem již zmínila v předchozí kapitole, dudy, jako nástroj mají dlouholetou tradici ve světě a o jejich historii by se dalo psát do nekonečna. Na tento nástroj se hraje od dávných věků a i dnes patří mezi velice živé nástroje. Jejich největší uplatnění bylo v hudbě lidové. Jaroslav Markl ve své knize uvádí, že se na dudy dříve hrálo i v orchestru. Tato informace není podložena jinými důkazy, a tak není jisté, zda tomu tak bylo nebo ne. V Čechách, na Moravě i na Slovensku se dudy řadí dodnes mezi nejdůležitější nástroje lidové hudby. Už v 18. století byly na Moravě pořádány tzv. gajdošské zápasy, což bylo soutěžení o nejlepšího dudáka na území Moravy. Přesto, že v průběhu minulého století se tuto hudbu snažila nahradit například hudba cimbálová, na některých územích se dudácká tradice nenechala vytlačit. V jižních Čechách se těšila dudácká lidová hudba velké oblibě především do první světové války. Po tomto těžkém období se zde do popředí pozvolna dostávala hudba dechová, společně s tahacími harmonikami. Zvýšený zájem o tradiční dudáckou hudbu jsme mohli zaznamenat na území Rokycanska, Prácheňska, Strakonicka a Milevska. Právě proto jsou jižní Čechy nazývány jako dudácká oblast. Dřívější historikové neměli nijak velký zájem zaznamenávat zprávy o lidových hudebnících, přesto se ale dochovaly údaje o více než stovce dudáků z jižních Čech. Jaroslav Markl ve své knize *Dudy a dudáci* uvádí seznam těchto dudáků. Mezi nimi můžeme najít například Josefa Slavíčka ze Strakonice, Josefa Šedivého z Českých Budějovic nebo například Rudolfa Pauera ze Strakonice. V uvedeném seznamu v této knize však chybí jedno z nejslavnějších jmen dudáků, které je všem velmi dobře známé. Je to dudák Švanda ze Strakonice. Dudák Švanda totiž existoval pouze v literární hře od Josefa Kajetána Tyla a lze jen těžko říci, zda takový dudák existoval doopravdy. Nicméně díky Josefu Kajetánu Tylovi se jméno dudák Švanda stalo synonymem pro českého muzikanta a město Strakonice tak proslulo jako město dudáků. Doopravdy je tomu ale trochu jinak. V uvedeném Marklově seznamu se mnoho strakonických dudáků nevyskytuje. Jsou zde spíše dudáci z blízkého okolí. Sláva dudáků ze Strakonice je tedy založena na uměle vytvořené tradici, jejíž kořeny nesahají příliš do dávné historie. Co ale v tomto seznamu chybí, je jméno dudáka, který skutečně existoval. Podle Jaroslava Markla je známo, že to byl ve své době velice slavný dudák, který mnoho let hrál s píseckou vojenskou kapelou a upozorňoval na sebe svým nástrojem i méně obvyklým krojem. Jeho jméno není přesně jisté. Uvádí se, že to mohl být buď jakýsi Jan Voldán, Vojtěch Čert, anebo

Albert Tureček. Přesně takových dudáků, o kterých mnoho informací nevíme, jsou další desítky.¹²

Jak už jsem zde jednou zmínila, informace o tehdejších hudebnících nejsou nijak obšírné a není jich mnoho. I z takového minima zpráv ale můžeme s jistotou popsat tehdejší obraz života a působení jihočeských hudebníků, tedy i dudáků. Jisté je, že dudáci byli jedni z nejdůležitějších účastníků všech lidových slavností a zábav a že se významně podíleli na utváření místních lidových tradic. Ať už v jižních Čechách nebo kdekoli jinde, dudák nikdy nechyběl na žádné lidové zábavě, jako je například masopust, posvícení nebo třeba pouť. Je jisté, že hráč na dudy musel znát velké množství lidových písní, aby byl schopen bavit po celý den a noc a že musel také být schopný improvizovat a doprovázet tak i neznámé písně.¹³

Jednou z nejznámějších dudáckých oblastí v Čechách je Prácheňsko. Název Prácheňsko pochází již z dávné historie, někdy přibližně od 10. století našeho letopočtu. Je odvozen od hradu Prácheň, který byl postaven jako knížecí sídlo a leží nedaleko města Horažďovice. Prácheňské území bylo velice rozrostlé, dnes pod tímto názvem chápeme spíše označení národopisné oblasti. Pod tento název řadíme dnešní okres Písek, Příbram, Strakonice, Prachatice, Klatovy a Plzeň – jih. Prácheňsko je někdy děleno na jednotlivé podoblasti, které se nějakým způsobem od sebe lišily. Lišily se například různými tradicemi, jako je například způsob oblékání, rozdílnost v malbách nábytku nebo třeba různě odlišnými prvky lidové architektury. Mezi tyto rozdíly patřily i kroje a jeho proměny. Mezi nejhlavnější příčiny této rozdílnosti patřily rozdíly hospodářské a s nimi spojené rozdíly sociální. Celé Prácheňsko mělo ale jedno společné – lásku k hudbě, zpěvu a tanci, kde se samozřejmě uplatňovaly dudy.¹⁴

O osobnostech na Prácheňsku a dalších informacích o nich jsem psala již v prvním odstavci této kapitoly. Je jasné, že čím hlouběji do historie, tím méně informací máme. Zajímavé je také to, že výskyt dudáků v jižních Čechách můžeme doložit i různými místy, která jsou podle dudáků pojmenována. Většinou to jsou názvy nějakých hostinců nebo starých chalup a nesou název U Dudáků, U Dudáčků nebo něco

¹² MARKL, Jaroslav. Dudy a dudáci: o jihočeských písních a lidové hudbě. 1. vyd. České Budějovice: Krajské nakladatelství, 1962. s. 23-27

¹³ MARKL, Jaroslav. Dudy a dudáci: o jihočeských písních a lidové hudbě. 1. vyd. České Budějovice: Krajské nakladatelství, 1962. s. 30

¹⁴ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 115

na podobný způsob. Takové místo můžeme najít například v Chlumu u Protivína, v Putimi nebo v Tálíně.¹⁵

Po roce 1945, tedy po těžkém období hrůzné války, kdy se vrátila lidem radost ze života a s ní i láska k hudbě, se k dudácké tradici na Prácheňsku vrátilo více než 100 osob. Podle informací Josefa Režného prošlo výukou v Lidových školách umění a Základních uměleckých školách do roku 1995 přes padesát žáků. Dnes je jich samozřejmě mnohem více. Dudy byly s velkým zájmem zapojeny do výuky a na tento nástroj se vyučovalo nejen v Základní umělecké škole ve Strakonících, ale i v Základní umělecké škole v Blatné, kde tomu tak bylo od 80. let 20. století. Mezi učitele hry na dudy v ZUŠ Strakonice patřili V. Hrubý, B. Šabek a J. Vlčková. V ZUŠ Blatná to byl Miloš Jankovský, později jeho nástupce, Martin Škanta a Jana Janovská. Sláva a vzestup dudácké muziky po 2. světové válce přinesla i rozvoj souborových aktivit. V současnosti můžeme zařadit mezi folklorní soubory ve Strakonících soubor Prácheňáček nebo Prácheňský soubor Strakonice a v Blatné jím je samozřejmě Dudácký soubor ZUŠ Blatná.¹⁶

Radost z obnovení dudácké muziky a lidové tradice vedla k dalšímu propagování a znovuobjevování tohoto zájmu. Ve Strakonících a okolí se začaly pořádat různé výstavy a slavnosti. Jednou z takových akcí byla například výstava Vývoj dud a dudácké hudby, která se uspořádala v rámci Jihočeských slavností. Společně s těmito slavnostmi se ve Strakonících uskutečnila 22. a 23. června roku 1956 celostátní soutěž souborů lidových nástrojů, kterou z velké části vyhráli členové Prácheňského souboru. Po několika úspěšných letech Jihočeských slavností se ve Strakonících začal pořádat Mezinárodní dudácký festival, který si drží svoji tradici až dodnes. Mezinárodní dudácký festival se dříve konal každý rok, později byl pořádán každý druhý rok. Festival se koná ve Strakonících na nádvoří strakonického hradu a v zámecké zahradě. V rámci tohoto festivalu se pořádají dokonce i semináře a různé výstavy.¹⁷

Vedle Prácheňské oblasti, kam spadá i město Blatná, tudíž se sem řadí i soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná, oddělujeme v jižních Čechách ještě další tři oblasti. Doudlebsko, Kozácko a Blata.

¹⁵ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 162-163

¹⁶ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 163

¹⁷ REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. s. 164-166

Doudlebsko je oblast, kterou najdeme v nejjižnější části republiky. Rozprostírá se od Českých Budějovic až k hranicím Bavorska a Rakouska. Tato oblast je typická svými kroji. Najdeme zde dva typy – podobu „staré fáze“ lze poznat podle své jednoduchosti a ručních tkanin. Naopak pro „novou fázi“ kroje je typické užití materiálu, jako je samet nebo hedvábí.¹⁸

Oblast Kozácko je oblast okolo města Tábor. Název této oblasti byl odvozen podle četného chovu koz. Tato oblast se také odlišuje svým typem kroje. Patrik Ředina ve své diplomové práci popisuje jejich kraj takto: „Pro kraj je typická červená hedvábná výšivka, ručně tkané sukňe šerky, později vystřídáné bílou empírovou módou proudící ze sousedních středních Čech.“¹⁹

Poslední dudáckou oblastí jižních Čech jsou Blata. Tento region nalezneme severně od Českých Budějovic. Na rozdíl od Kozácka jsou Blata velmi úrodnou oblastí a můžeme zde nalézt četné množství rybníků. Do této oblasti spadají například města Soběslav, Veselí nad Lužnicí, Třeboň nebo Hluboká nad Vltavou. Díky velké úrodnosti kraje zde byli lidé bohatí. To se projevilo na krajích, které si lidé bohatě vyšivali a zdobili nejrůznějšími korálky, flitry a krajkami, které si většinou přiváželi z nedaleké Sedlice. Některé části krajů se dochovaly dodnes a patří tak mezi unikáty ve vyšívání na celém světě.²⁰

Z těchto informací se můžeme přesvědčit o tom, že ať už byly dříve dudy nástrojem panstva nebo venkovského lidu, nesou si svoji tradici a oblibu i v dnešní době a v některých oblastech naší země jsou stále využívaným nástrojem.

Touto problematikou se zabývá ve velké míře Jaroslav Markl. Ve své knize *Dudy a dudáci* popisuje především oblast Prácheňska. Je zde ale i zmínka o Blatech a jejich slavném dudákovi Kopsíkovvi, o kterém se dochovalo četné množství informací. Další kniha, kde se můžeme o tomto tématu dočíst, je Marklova *Česká dudácká hudba*. Mezi další autory věnující se dudácké muzice v různých oblastech, můžeme zařadit Jiřinu Langhammerovou či Josefa Režného, který tuto problematiku více rozebírá ve svých knihách *5 000 let s dudami* a *Po stopách dudáků na Prácheňsku*.

¹⁸ ŘEDINA, Patrik. *Dudáci a dudácké muziky jižních až jihozápadních Čech v 2. pol. 20. století*. Č. Budějovice, 2016. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Pedagogická fakulta, s. 92

¹⁹ Tamtéž, s. 92

²⁰ ŘEDINA, Patrik. *Dudáci a dudácké muziky jižních až jihozápadních Čech v 2. pol. 20. století*. Č. Budějovice, 2016. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Pedagogická fakulta, s. 108

4 Soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná

4.1 Několik málo informací k ZUŠ v Blatné

Ráda bych se zde zmínila o Základní umělecké škole v Blatné, díky které soubor Blatenští dudáci existuje.

Tato škola nebyla od založení přesně taková, jakou jí známe dnes. Velkou zásluhu na tom, jak škola vypadá v dnešní době, má především Mgr. Josef Škanta – jeden z ředitelů ZUŠ v Blatné.

Počátky základní umělecké školy sahají do roku 1949. Do tohoto roku se totiž vyučovalo soukromě, převážně klavír a dále některé dechové nástroje. Od roku 1949 byl v Blatné zřízen Městský hudební ústav s velkým nadšením rodičů i vedení města. Tento rok se přihlásilo celkem 48 žáků. Protože Městský hudební ústav neměl svoji budovu, vyučovalo se v základní škole J. A. Komenského v Blatné. Prvním ředitelem byl tehdy Antonín Vychodil. Prvního ředitele vystřídal do roku 1980 několik dalších jeho nástupců. Mezi ně patřili Karel Blahník, Jaroslav Zahradník, František Lebeda, Dagmar Mikšíková a František Staněk. Bohužel, z této doby se nezachovaly téměř žádné záznamy o tom, jak výuka probíhala nebo kteří učitelé v Městském hudebním ústavu vyučovali. Později město Blatná přidělilo ústavu k výuce budovu na třídě J. P. Koubka. V této budově sídlí Základní umělecká škola dodnes.

Obrázek 1: Budova školy na třídě J. P. Koubka

Od roku 1951 se změnil název z Městského hudebního ústavu na Státní hudební školu. Tento název si škola nesla pouze do roku 1961, poté byla přejmenována na Lidovou školu umění. Od roku 1992 se název ustálil na současném názvu Základní umělecká škola.

Činnost školy v minulosti i v současnosti směřovala k výchově zprvu hudebního a následně výtvarného i tanečního vzdělávání. Vedení školy od roku 1980 převzal Mgr. Josef Škanta. Školu navštěvovalo v tomto roce 120 žáků. Při své činnosti Josef Škanta vycházel ze stavu, který na škole byl. Poté si vytvořil vlastní vize a představy k výuce a celkové změně školní budovy. V porovnání se školami v okrese měl před sebou mnoho práce a úkolů. Velkou podporu měl nejen u Městského úřadu v Blatné a Okresního úřadu ve Strakonících, ale též u rodičů, kteří si přáli lepší podmínky k výuce pro žáky.

Nový ředitel vystudoval Pedagogickou fakultu v Plzni se zaměřením na hudební obor. Městský úřad a rodičovská veřejnost daly novému řediteli plnou důvěru k vytváření změn a způsobů jak ve vedení školy, tak i k vytvoření nového prostředí. Jeho dalším cílem bylo rozšíření prostorů školy, aby se zde mohlo vyučovat více žáků. Znamenalo to rekonstruovat starou historickou část a přistavět novou, aby celá budova splňovala veškeré předpoklady pro výuku. Nová kapacita byla stanovena na 400 žáků, jak je tomu dodnes. Rekonstrukce byla započata v roce 1983 a ukončena v roce 1993. Velkou zásluhu na dokončení mají i rodiče, kteří se podíleli pomocnými pracemi na rekonstrukci.

Obrázek 2: Nová část školní budovy

Vyučování v době rekonstrukce probíhalo v náhradních prostorách na různých místech v Blatné. Postupně se vytvořily velmi dobré a moderní podmínky, vyhovující prostory pro výuku žáků jak v hudebním, výtvarném, tak i tanečním oboru.

V té době, roku 1993, se podařilo založit dechový orchestr a jiné soubory, mezi něž patřila i dudácká muzika. To vše bylo v historii školy a ve městě Blatná úplnou prvotinou. Tehdejší ředitel školy Mgr. Josef Škanta zde působil 28 let a později ještě vykonával funkci zástupce ředitele. Po něm pokračuje jako ředitel školy jeho syn Martin Škanta.

Martin Škanta vystudoval konzervatoř a je též velkým vyznavačem lidové muziky. Dlouhá léta vede dudácký soubor, se kterým dosahuje velmi pěkných výsledků. Ve škole nadále pokračuje v modernizaci výuky, snaží se do výuky zavést co nejnovější metody a trendy a využití audiovizuálních pomůcek. Základní umělecká škola se v současné době řadí mezi nejlepší v kraji. V současné době na škole vyučuje 20 učitelů 16 hudebních nástrojů, dále je zde zachován výtvarný i taneční obor, kde je kapacita maximálně naplněna. Na škole působí několik dalších souborů různého druhu, například již zmiňovaný Dudácký soubor ZUŠ Blatná, swingová kapela H Band, keltská kapela

Alban Eiler, soubor bicích nástrojů nebo soubory zobcových fléten a soubory příčných fléten. Výsledky žáků v celostátních soutěžích jsou na vysoké úrovni. Mnoho žáků pokračuje ve studiu na konzervatořích v Plzni a Českých Budějovicích.²¹

4.2 Úvodem k souboru Blatenští dudáci ZUŠ Blatná

Soubor Blatenští dudáci je soubor žáků blatenské Základní umělecké školy. Tento soubor působí na škole již dlouhou řadu let a jeho tradice je udržována dodnes. Vznik tohoto souboru je z velké části především práce bývalého ředitele školy Josefa Škanty, který chtěl do Blatné přinést nový druh muziky, která zde ještě nebyla. Založení souboru nebylo jednoduché, jak jsem psala v kapitole o ZUŠ Blatná, na škole v té době nebyl nikdo, kdo by měl o vedení souboru zájem. Po dlouhé snaze a hledání byl soubor roku 1987 založen. Prvním vedoucím dudácké muziky v Blatné byl Miloš Jankovský, jehož pokračovatelem je Martin Škanta, který vede dudácký soubor dodnes.

Soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná ve své historii zaznamenává celou řadu vystoupení, ať už ve městě Blatná nebo v okolních vesnicích a městech. Své umění již několikrát ukázal i v zahraničí na různých soutěžích a přehlídkách. Pravidelně se dudácká muzika zúčastňuje Mezinárodního dudáckého festivalu, který se koná vždy ve Strakonících. Dále soubor každý rok vystupuje na festivalu Strakonický dudáček o Vánočních svátcích na Staroměstském náměstí v Praze a mnoha dalších místech. Velkým úspěchem bylo pozvání do České televize, kde byl se souborem natočen pořad Putování za muzikou. Dudácký soubor byl na natáčení velmi dobře připraven, takže vše proběhlo rychle a bez problémů. Na celý díl pořadu byla velmi kladná odezva.

Vystoupení souboru jsou často doplňována ještě o vystoupení taneční, o která se starají žáci tanečního oboru školy. V posledních letech tanečníci vystoupení doplňují ještě o lidová říkadla.

Od dudáckého souboru můžeme slyšet celou řadu lidových písní a melodií, které zní prostřednictvím mnoha lidových nástrojů. Nejdůležitějším nástrojem v souboru jsou dudy, dále v souboru můžeme slyšet housle, basu, klarinet nebo flétny.

Za své působení soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná obdržel již několik ocenění na různých soutěžích, jak v České republice, tak v zahraničí. Nejraději však členové souboru vzpomínají na výjezdy do zahraničí, které byly pro soubor obrovskou

²¹ Zpracováno z osobních rozhovorů s Mgr. Josefem Škantou

zkušeností. Jednotlivé úspěchy a ocenění souboru najdete v kapitole *Historie souboru a jeho proměny od založení po současnost*.²²

Obrázek 3: Celý soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná v roce 2002

4.3 Rok založení souboru

Rok 1987 byl zásadním rokem pro Základní uměleckou školu v Blatné. Po obnovení lidových tradic v hudbě se po 2. světové válce obnovila i tradice dudácké muziky. Jedním z nejvýznamnějších míst tohoto „znovuzrození“ bylo město Strakonice a o přibližně dvacet let později město Blatná. Obě města spadají do oblasti Prácheňska, o které jsem mluvila již v předchozích kapitolách.

Největším nadšencem pro dudáckou lidovou muziku v Blatné byl tehdejší ředitel Základní umělecké školy v Blatné Mgr. Josef Škanta, díky kterému zde vše započalo. Josef Škanta tehdy slyšel celou řadu dudáckých kapel. Nejvíce ho zaujala Chodská dudácká kapela, kterou slyšel v ústředním kole lidových nástrojů. Z rozhovoru s panem Josefem Škantou vím, že největším problémem pro založení takovéto muziky v ZUŠ Blatná bylo sehnání učitelů, kteří by se tomuto zájmu věnovali naplno a dělali to dobře a především s radostí. Ze Strakonic a okolí byli sezváni dudáci a muzikanti, kteří se dudami zabývali, a uspořádalo se něco, jako výběrové kolo učitele souboru Blatenští

²² Zpracováno z rozhovorů s Mgr. Josefem Škantou

dudáci. Mezi tyto pozvané muzikanty patřili například Bohuslav Šabek nebo Miloš Jankovský.

Po tomto společném setkání Bohuslav Šabek spolupráci odmítl, a tak Josef Škanta oslovil Miloše Jankovského. Miloš Jankovský pocházel ze Sedlice, což je menší městečko mezi Blatnou a Strakonice. Byl tehdy známým dudákem, měl průpravu ze strakonického dudáckého souboru a o dudáckou muziku měl velký zájem. S nabídkou Josefa Škanty Miloš Jankovský souhlasil a společně založili první dudáckou kapelu v ZUŠ Blatná. Tradice dudácké muziky v Blatné dřívější historii neměla. Založení dudáckého souboru tedy bylo úplnou novinkou v tomto městě.

Prvním a nejdůležitějším úkolem bylo vytipování žáků a žákyň, kteří umí především výborně zpívat. Mezi tyto žákyně patřila Pavlína Chaloupková a Jana Janovská. Tyto dvě žákyně spolu zpívaly už na základní škole, takže společný zpěv jim nedělal žádný problém. Dalším úkolem bylo sehnat dudy, na které by mohla děvčata hrát. Pavlína Chaloupková a Jana Janovská původně hrály na flétnu, takže pro ně nebylo příliš těžké se na dudy naučit. Nejsložitějším úkolem pro ně byla měchová technika a práce s ní.

Toto duo se sehrálo a nacvičilo si svůj repertoár, se kterým se přihlásilo na soutěž. Děvčata tento první rok získala postup do okresního kola Celostátní soutěže hudebních nástrojů ve Strakonice, ve skupině dudy, kde hrály jak sólově, tak jako duo. Na této soutěži se známý a slavný dudák Josef Režný o těchto dívkách vyjádřil, že konečně slyší dvě pořádné dudučky a hlavně dudučky, kterým dudy ladí. Tato pochvala byla velmi povzbuzující a byla velkou motivací pro další práci.

Obrázek 4: Duo Pavlína Chaloupková a Jana Janovská

Tyto dvě dudačky (Pavlína Chaloupková a Jana Janovská) byly postupně doplněny hráči na ostatní nástroje. Jednalo se o tyto nástroje a hudebníky: klarinet (Pavel Burian, Tomáš Formánek), housle (Rudolf Fiala, Eva Jíchová), kontrabas (Petr Tůma). Pro celé město Blatná to byl velmi úspěšný krok v rozvoji hudby. Posлуhači tuto zájmovou aktivitu velice podporovali a s radostí chodili na koncerty a různá představení.

V tomto samém roce se začaly pořádat tzv. Mírové slavnosti v Blatné, kam byly zvány lidové i dechové muziky. Například dechové muziky z Rožmitálu pod Třemšínem, Strakonice, Švihova, Plzně, atd. Tyto slavnosti byly zprvu pořádány v jednom dni, později, po úspěšných předchozích letech, se program slavností prodloužil na dva dny.

Jak jsem již zmínila, dudácká muzika v Blatné měla obrovský ohlas a její vystoupení nechybělo na žádném koncertě v ZUŠ Blatná nebo při společenských akcích pořádaných městem Blatná. Dudácká muzika pořádala koncerty pro blatenské mateřské školy i základní školy. Během školního roku, ve kterém byla dudácká muzika v Blatné

založena, dudácký soubor absolvoval kolem 40 veřejných koncertů, což svědčí o tom, že nápad založit dudáckou kapelu v Blatné byl velmi dobrý a úspěšný.²³

4.4 Historie souboru a jeho proměny od založení po současnost

4.4.1 Roky 1987 – 1991

Po založení dudáckého souboru vše pokračovalo ve stejných kolejích. Členové souboru byli nadšeni z úspěchů, a tak jejich píle a motivace stále vzrůstala. Složení souboru zůstalo až do roku 1991 téměř stejné, jako při založení. Hlavními dudučkami byly Pavlína Chaloupková a Jana Janovská. Na klarinet hráli Pavel Burian a Tomáš Formánek, na housle Rudolf Fiala a Eva Jíchová a na kontrabas hrál Petr Tůma.

S vzrůstajícím úspěchem souboru vzrůstal i zájem žáků stát se součástí souboru. V roce 1989 soubor obohatil ještě Pavel Vokatý, který doplnil dvě dudučky, a o rok později soubor posílili noví houslisté Veronika Hůzlová, Bohumil Převrátíl, Hana Francová a Iva Koželuhová.

Soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná nechyběl v počátečních letech téměř na žádné společenské akci v Blatné a okolí. Zúčastnil se například oslav MDŽ v Blatné, Škvořeticích či Lnářích. V červnu roku 1990 dudácký soubor poprvé navštívil zahraničí. Dudáci byli pozváni do německého města Schondorf (u Chamu), kde se konaly sportovní oslavy. O rok později se do zahraničí podívali znova, tentokrát do Rakouského města Kremsmünster, kde se konal festival dudáckých kapel.

Mezi lety 1987 a 1991 se uskutečnilo mnoho přehlídek souborů, například ve městě Švihov akce s názvem Švihovské hudební léto, další podobná akce proběhla ještě v Hrádku u Rokycan. Většiny přehlídek se dudáci z Blatné zúčastňovali každý rok.

Základní umělecká škola v Blatné pořádala každý rok čtyři hlavní koncerty – Vánoční, jarní, absolventský a závěrečný. I zde se dudácká kapela prezentovala a představila svoji pilnou práci. Tyto koncerty se konaly vždy dopoledne pro základní a mateřské školy, odpoledne pak pro širokou veřejnost.

V roce 1990 soubor s mimořádným úspěchem vystoupil v Paláci kultury v Praze pro Rotary club, kde se sešli nejvýznamnější podnikatelé z celého světa. Hlavním členem tohoto Rotary clubu byl bratr prezidenta Václava Havla – Ivan Havel. Zde, v Paláci kultury, dudácký soubor strávil celé odpoledne. Na této mezinárodní akci měl

²³ Zpracováno z kroniky souboru Blatenští dudáci ZUŠ Blatná a z rozhovorů s Mgr. Josefem Škantou

dudácký soubor během odpoledne několik vstupů. Následně, po odpoledním vystoupení byl soubor požádán o další vystoupení, o vystoupení před samotným zahájením večerního plesu, který se konal ten samý den. Pro soubor to byly nové zkušenosti a samozřejmě zážitky.

Z důvodu velké úspěšnosti si žáci souboru zahráli v televizním vysílání. Soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná byl pozván do televizního vysílání Studio Rosa, které uváděl Jan Rosák.

Ve školním roce 1990/1991 ukončili svoji činnost v souboru klarinetisti Pavel Burian a Tomáš Formánek, které později nahradil Václav Vonášek.

4.4.2 Roky 1991-1994

V následujících letech soubor pokračoval ve své aktivitě. Roku 1991 nastala v souboru velká změna. Vedoucí souboru Miloš Jankovský roku 1991 ukončil svoji spolupráci z důvodu pracovního vytížení. Vedoucím dudácké kapely se stal dudák Martin Škanta, který vyučoval na Základní umělecké škole v Blatné. Soubor vedl s pomocí tehdejšího ředitele Josefa Škanty. Martin Škanta se stal v roce 2008 ředitelem školy a souboru se věnuje dodnes.

Na ZUŠ v Blatné působil dechový orchestr pod vedením Jaroslava Horejše. Tento dechový orchestr se postupem času propojil s dudáckou muzikou a společně si žáci připravili program. Společná vystoupení byla velmi přitažlivá pro posluchače. V této době se dudácká muzika společně s dechovým orchestrem zúčastnila několika přehlídek. Společné vystoupení proběhlo v mnoha městech - ve Švihově, v Hrádku u Rokycan, v Rožmitále a nechybělo ani v Blatné.

Další novinkou v těchto letech bylo společné vystoupení s nově založeným tanečním oborem. Taneční obor, který v tu dobu vedla Dana Strnadová, si v průběhu roku připravil taneční vystoupení k hudbě dudáckého souboru a stal se tak novým doplňkem k dudácké muzice.

Obrázek 5: Dětský taneční soubor

Kromě běžných vystoupení v Blatné a okolí v roce 1992 dudácký soubor vystoupil v Rakousku, ve městě Ried im Innkreis, při příležitosti Mezinárodní výstavy hudebních nástrojů. V zahraničí dudáci strávili celý týden a každý den zde prezentovali svoji hudbu. Během prázdnin v roce 1993 dudácká muzika navštívila Rakousko ještě dvakrát.

Velmi dobrá spolupráce byla i s blatenskými podniky, mezi které patřila například tehdy akciová společnost Tesla Blatná. Tato akciová společnost podporovala dudácký soubor i po finanční stránce. Blatenští dudáci často vystupovali při společenských akcích této společnosti. Jejich pravidelným vystoupením bylo vystoupení na všech jejich výročních schůzích, které se konaly v hotelu U Bílého lva.

V lednu roku 1994 byla na Základní umělecké škole v Blatné zorganizována soutěž přehlídek lidových nástrojů, kde se představili dudácké kapely z jihočeského kraje, dále i jednotlivci. Někteří členové souboru se umístili na prvních místech a získali tak postup do krajského kola.

Bohužel i mezi roky 1991-1994 nastala obměna členů v souboru. Pavlína Chaloupková a Jana Janovská ukončily v dudáckém souboru svoji činnost z důvodu pokračování dalšího studia na středních školách. O rok později soubor opustil kontrabasista Petr Pavlíček, který v souboru hrál pouze jeden rok. Novými členy

souboru se stali Zuzana Maroušková, Pavel Vokatý a Marcela Veselá, kteří hráli na dudy, dále Jiří Turek a Jiří Brdička, ti soubor posílili o klarinety.

4.4.3 Roky 1994-2000

Tehdejší generace žáků v souboru Blatenští dudáci ZUŠ Blatná dospěla a šla na střední školy. Jak už to v životě chodí, někteří členové z důvodu jiných povinností soubor přestali stíhat a museli ho opustit. Mezi lety 1994-1997 proběhla v souboru velká obměna členů. Do této kapely byli nově zařazováni žáci mladšího věku. Tito členové se v průběhu nastávajících let párkrát obměnili, ale většina z nich hrála se souborem do roku 2000. V těchto letech tvořili hlavní základ souboru dudáci Jiří Turek, Martin Hanuš, Zuzana Maroušková, Jakub Hanuš a Jana Vestfálová. Na klarinet hrál Jaroslav Plechatý. Velkou skupinou v souboru byly houslistky. Mezi ně patřily Eva Cvachová, Daniela Jankovská, Anna Stejskalová, Eva Rodová, Alice Melicharová a Iveta Balková. Na kontrabas hrál do roku 2000 Tomáš Slezák.

V tomto období z důvodu velkého nástrojového obsazení mezi sebe soubor přibral sólové zpěvačky, kterými byly Jaroslava Maxová, Eva Šabatková, Jana Hasalová a Kristýna Strnadová. V tomto složení se soubor prezentoval mezi lety 1994 až 2000.

Roku 1994 se v Blatné konal již 7. ročník Mírových slavností, o kterých jsem se zmiňovala v kapitole *První rok souboru*. Tyto slavnosti byly tento rok přejmenovány na Blatenské hudební slavnosti. Zde, jako každý rok, soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná celou akci zahajoval a celkově organizoval. Mírových slavností se tento rok nově zúčastnili muzikanti z Amstettenu, kteří byli následně zváni každoročně.

Obrázek 6: Vystoupení souboru při Mírových slavnostech v Blatné

Mezi další významná vystoupení v těchto letech patřilo vystoupení v Českých Budějovicích na výstavě Hobby, dále vystoupení na Mezinárodním dudáckém festivalu ve Strakonících, vystoupení na vernisáži Mezinárodní výstavy Lidice a mnoho dalších akcí.

Ve školním roce 1999/2000 se konala Celostátní soutěž ve hře na lidové nástroje. Soubor Blatenští dudáci se úspěšně dostal do celostátního kola, které se konalo ve Vysokém Mýtě. Zde soubor úspěšně sklídil 3. místo, z celkového počtu jedenácti kapel. Soutěžilo se i v sólo kategorii a kategorii komorních souborů. Jiří Turek získal ve hře na dudy 1. místo, Matěj Válek taktéž ve hře na dudy 2. místo a komorní soubor, který se skládal ze členů Blatenských dudáků, obhájil 3. místo.

4.4.4 Roky 2000-2004

S novým školním rokem přišla do souboru i nová posila, co se týká vedení. Společně s Martinem Škantou se ujala vedení souboru bývalá členka souboru, dudačka Jana Janovská, která pomohla s vedením do roku 2002. V roce 2002 jí nahradila učitelka Vlasta Borovičková. Soubor se mezi lety 2000-2004 skládal z těchto členů - na klarinety hráli Jan Křivanec, Jaroslav Plechatý, Jakub Gajdušek, Jana Rodová, Kateřina Škantová

a Ondřej Hejduk. Houslovou složku tvořili hudebníci Petra Sedláčková, Rudolf Fiala, Klára Behenská, Gabriela Behenská, Jana Viktorová, Marcela Francová a svojí hrou přispěla i pedagožka ze ZUŠ v Blatné - Vlasta Borovičková. Na dudy hráli Matěj Válek, Eva Šitnerová, Jan Křivanec a Jakub Hanuš. V souboru se objevily také nové zpěvačky Jana Kudrlová, Michaela Čadková a Marcela Brožová, které později vystřídaly Lucie Miltová, Tereza Tvrdá a Petra Sedláčková. Složení souboru se každý školní rok lehce pozměnilo.

Jako každý rok se dudáci zúčastnili různých společenských akcí v Blatné a okolí, vystoupili na poutích v Chanovicích a v Blatné, dále si zahráli při vernisážích v Praze a mnoha jiných tradičních koncertů pořádaných ZUŠ Blatná. Nejnáročnějším měsícem v roce však bývá pro dudácký soubor prosinec. V tomto měsíci soubor pravidelně hraje na Vánočních trzích v Praze nebo Českých Budějovicích, dále následují pásma vánočních vystoupení pro seniorské domy a tradiční školní vánoční koncerty.

Obrázek 7: Soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná na Mezinárodním dudáckém festivalu ve Strakonících v roce 2000

V roce 2003 čekala soubor pravidelná celostátní soutěž ve hře na lidové nástroje. V této soutěži se Blatenští dudáci umístili na předních místech. V sólové kategorii se na 2. místě umístil Jan Křivanec a na 1. místě s postupem do ústředního kola Jiří Turek, Eva Šitnerová a Matěj Válek. Ústřední kolo proběhlo opět ve Vysokém Mýtě. I zde si svá prvenství většina z nich obhájila.

V tomtéž roce byl soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná pozván, aby vystoupil u příležitosti slavnostního otevření muzea známého šumavského spisovatele Karla Klostermanna v šumavském Srní. Další významné vystoupení proběhlo v obci Dražič při oslavách vstupu České republiky do Evropské unie.

V roce 2004 slavila ZUŠ Blatná 55. výročí od založení. Při oslavách nechyběla ani přehlídka školních souborů, jedním z nich byl soubor Blatenských dudáků.

Obrázek 8: 55. výročí ZUŠ Blatná

Školní rok 2003/2004 přinesl do souboru mnoho nových mladých muzikantů. Z důvodu velkého počtu žáků byl soubor rozdělen na starší a mladší dudáckou kapelu. Tyto dvě skupiny vydržely oddělené do roku 2005. V roce 2005 se obě skupiny opět spojily dohromady v jednu.

4.4.5 Roky 2004-2010

Jak jsem již zmínila v předchozím odstavci, ve školním roce 2004/2005 se soubor rozdělil na mladší a starší muziku.

Starší dudácký soubor byl složen z dudáků Matěje Válka, Evy Šitnerové, Jana Křivance, Martiny Kvasníkové, z klarinetistů Jakuba Zbírala, Martina Drába, Martina Němce, Jakuba Gajduška a Kristýny Váchové. Na housle hráli Gabriela Behenská, Marcela Francová, Tereza Tvrdá, Zdeněk Leroch, Pavlína Šlajsová a Tereza Kůstová. Na kontrabas hrál Jaroslav Krám a zpívala Lucie Miltová.

Mladší dudácký soubor byl o něco méně početný, na dudy hráli Jan Křivanec, Martina Kvasníková a Markéta Hrkľová. Na klarinet Ondřej Sedláček a Matouš Vinš, na housle Tereza Tvrdá, Zdeněk Leroch, Pavlína Šlajsová, Tereza Kůstová a Denisa Pýchová a na kontrabas, stejně jako ve starší dudácké kapele - Jaroslav Krám.

Každým rokem se v prosinci dudácká muzika vracela na Staroměstské náměstí v Praze, kde předvedla své nacvičené pásmo koled. Bylo tomu tak i v následujících letech, pokaždé soubor sklízela od posluchačů velký úspěch a obdiv.

Pravidelně po třech letech, tedy v roce 2006, čekala dudácký soubor a sólisty celostátní soutěž ve hře na lidové nástroje. Dudáci si své vystoupení nejprve zahráli na školním koncertu. Pár dní poté proběhlo krajské kolo soutěže. Zde dudácký soubor zahrál skladby *Blatenská polka*, *Jdeme koledou*, *Když jsem šel z hub* a *směs lidových písní*. Dudáci se umístili na prvních místech a získali postup do ústředního kola. V ústředním kole získali čestné uznání.

Oba dudácké soubory, jak již bylo řečeno, se v roce 2005 daly zpět dohromady. V roce 2007 soubor doplnila nová dudácká posila – Zuzana Plechatá a Tereza Klímová. Klarinety posílil Matouš Vinš. Svoji spolupráci ukončili Matěj Válek, Martina Kvasníková, Karolína Váchová a Gabriela Behenská.

V říjnu roku 2007 proběhl v Kyjevě Mezinárodní veletrh cestovního ruchu, kde spolu s vedoucím souboru Martinem Škantou reprezentovala Českou republiku dudáčka Markéta Hrkľová. Následovala šňůra vánočních koncertů a poté jarních a letních festivalů a oslav.

Rok 2009 byl ve znamení soutěže ZUŠ ve hře na lidové nástroje, na kterou se dudáci celý rok připravovali. Ani tento rok nezaháleli – Zuzana Plechatá a Tereza Klímová jako duo získaly 1. místo, další duo Markéta Hrkľová a Jan Křivanec obsadilo také 1. místo. V sólové hře se umístila Tereza Klímová na 1. místě, Zuzana Plechatá na 2. místě a Markéta Hrkľová také na 2. místě. Tento školní rok s vedením souboru pomohla bývalá houslistka souboru Iveta Balková. Do souboru nově nastoupily houslistky Edita Hoštičková a Tereza Kotounová, klarinetista Miroslav Kotmel a zpěvačka Taťána Fousová. Se souborem se rozloučili Jakub Gajdušek, Zdeněk Leroch, Tereza Tvrdá a Lucie Miltová.

4.4.6 Roky 2010-2015

S novou generací přicházejí i nové zkušenosti a úspěchy. V roce 2011 soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná vystoupil u příležitosti spolupráce Městského úřadu v Blatné se slovenským městem Važec na zámku v Blatné. Tato příležitost byla pro soubor velkou ctí. Pozvaní hosté si dudáckou muziku z Blatné oblíbili a při první příležitosti byli dudáci do Važce pozváni.

Obrázek 9: Vystoupení ve Važci na Slovensku

Mezi lety 2010 – 2015 proběhlo mnoho každoročních koncertů. Ať už prosincové Vánoční trhy v Praze, školní koncerty nebo koncerty u příležitostí města a okolních vesnic. V roce 2009 proběhl další ročník soutěže ve hře na lidové nástroje, kde dudácká muzika i sólisté obsadili první místa. Každoročně se dudáci zúčastňují festivalu Strakonický dudáček a ob rok Mezinárodního dudáckého festivalu také ve Strakonících.

Jak jsem se již zmínila na začátku této kapitoly, s novými roky přišla i nová generace žáků. Tato nová generace vystřídala téměř veškeré předchozí členy. Na dudy v souboru zůstala hrát Zuzana Plechatá, kterou doplnily Johana Vinšová a Nikola Slavičková. Na housle od roku 2010 v souboru hráli Kryštof Forgáč, Taťána Fousová, Edita Hoštičková, Tereza Kotounová, Natasja Samochvalová a Vanesa Vávrová. Na klarinet Martin Dráb, Martin Němec, Miroslav Kotmel a Lucie Pavlová. V roce 2012 nastoupila do ZUŠ Blatná jako učitelka zpěvu bývalá žákyně Michaela Dlouhá, soubor roku 2012 obohatila o hru na kontrabas. V souboru se dále objevily nové zpěvačky – Barbora Hudáková, Kateřina Řehořová, Karolína Šišková a Diana Voborníková. Někteří z vyjmenovaných členů spolupráci v souboru v následujících letech ukončili.

Obrázek 10: Soubor v roce 2010 na vystoupení v Sušici

O souboru bylo napsáno mnoho článků v novinách. Například místní sdružení Svazek obcí Blatenska zdokumentoval Švédské odpoledne na zámku v Blatné. Tato akce byla pro dudácký soubor novou příležitostí se prezentovat. Dudácký soubor nastudoval několik švédských lidových písní, které sklidily obrovský úspěch. O souboru vyšlo mnoho dalších článků nejen v novinách z Blatné, ale také například ve Strakonickém deníku.

V roce 2014 Základní umělecká škola oslavila 65. výročí od jejího založení. Při této příležitosti byl uspořádán koncert, který nebyl pouze oslavou výročí, ale současně i rozloučením s bývalým ředitelem školy Mgr. Josefem Škantou, který se rozhodl odejít do zasloužilého důchodu.

4.4.7 Roky 2015-2020

Tato nastupující generace byla téměř generací současnou v historii dudáckého souboru, jelikož někteří členové v souboru hrají dodnes. Bohužel s novou dobou přichází i nové hudební styly. Domnívám se, že mladší generace od lidové hudby dost upouští. Tato má domněnka se projevuje ve složení souboru následujících let.

Ve školním roce 2015/2016 se na Základní umělecké škole v Blatné bohužel nenašel žádný schopný a vyspělý žák, který by hrál v souboru na dudy. Tento rok se

tedy této role osobně ujmá sám ředitel školy a dlouholetý vedoucí souboru Martin Škanta.

Mezi lety 2015-2019 se v souboru prostrídali tito členové: na housle – Eliška Cinková, Vanesa Vávrová, Richard Kučera, později Anna Šavrdová a Dominik Trávníček. O klarinety se v souboru postarali Adéla Bejčková a Tomáš Ježek. Kontrabas po učitelce Michaele Dlouhé převzal Martin Uriánek a o zpěv se postaraly Karolína Šišková, Eliška Dvořáková, Ema Mlsová, Anna Krýdová, Tereza Tesařová a Karolína Šustrová. Ve školním roce 2017/2018 je doplnil ještě Kryštof Jelen a Adéla Schaffarzová.

Nedostatek dudáků se ve školním roce 2016/2017 naštěstí zlepšil a do souboru tak přibyli noví dudáci Matyáš Procházka a Linda Chourová. Linda Chourová soubor po roce opustila, a tak veškeré hraní na dudy připadlo Matyáši Procházkovi, který soubor drží nad vodou dodnes.

I tato nová generace se za své působení zúčastnila veškerých vystoupení v Blatné a okolí a pokračovala tak, jak se lidově říká - „v zajetých kolejích“ generací předchozích. V posledních letech soubor vystoupil při výročních oslavách obce Mačkov, dále již tradičně na Rybářských slavnostech v Blatné, Adventních trzích v Praze a na mnoha dalších koncertech.

V roce 2018 dudácký soubor v Mikulově získal 2. místo v ústředním kole soutěže ve hře na lidové nástroje. Toto ocenění bylo jedním z nejúspěšnějších v historii celého souboru.

V květnu roku 2019 Základní umělecká škola v Blatné oslavila 70 let své existence. Na oslavách dudácký soubor zahrál své nacvičené pásmo.

Obrázek 11: Vystoupení souboru na Adventních trzích na Staroměstském náměstí v Praze

V současné době soubor funguje v tomto složení: dudy – Matyáš Procházka, klarinety – Adéla Bejčková a Tomáš Ježek, housle – Anna Šavrdová, Dominik Trávníček a Vanesa Vávrová, zpěv – Tereza Tesařová, Tereza Věchtíková, Karolína Šustrová a Eliška Dvořáková.

V říjnu letošního školního roku stihl dudácký soubor navštívit švýcarské město Rogwill. V prosinci tradičně odehrál Adventní trhy na Staroměstském náměstí v Praze a v Blatné. V současné době se soubor připravuje na svá budoucí vystoupení, připravuje nový repertoár a všichni členové se těší na další nové zážitky z vystoupení.²⁴

4.5 Kroje souboru

Tak jako ke hře na dudy patří tradované lidové písně, tak k ní patří i lidový oděv. Jiřina Langhammerová použila ve své knize definici kroje ze Slovníku spisovné češtiny, kde je pojem vysvětlen, jako oděv charakteristický pro určitý kraj, dobu, organizaci, apod.²⁵

²⁴ Celá kapitola *Historie souboru a jeho proměny od založení po současnost* je zpracována z osobních rozhovorů s Mgr. Josefem Škantou s použitím kroniky souboru

²⁵ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *České lidové kroje*. 1. vyd. Praha: Práce, 1994. s. 6

Soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná regionálně spadá do oblasti Prácheňska, a tak využívají kroje typické pro tuto oblast. Oděvní kultura v jednotlivých oblastech jižních Čech je v každé oblasti něčím odlišná. Jak již bylo řečeno v kapitole *Jihočeská dudácká muzika*, Doudlebsko je oblast, kterou najdeme v nejj jižnější části republiky a charakter této oblasti je spíše horský, mezi tím co Prácheňsko, Blata a Kozácko mají charakter zemědělský a rybníkářský. Tyto charaktery se projevují i v oděvní kultuře.²⁶

Prácheňská oblast zahrnuje západ jihočeské oblasti, kam mimo jiné spadají města Strakonice a Písek. Jednotlivými kroji se přímo zabývá PhDr. Jiřina Langhammerová, odbornice na lidové kroje a textil. V její knize *České lidové kroje* najdeme prácheňský kraj popsán takto: „Zdejší kroje jsou přechodného rázu. Kloní se k Šumavě a jižním Čechám. Uchovávají v sobě archaičnost, především u všedního oblečení, které se poměrně dlouho užívalo v oblastech Pošumaví. Prácheňsko byl kdysi významný správní kraj, a proto si ho často všímají i první informace o krajích, vázané na oficiální zdroje topografií a soupisů. Z dobových kreseb tohoto období se dovídáme, že kroje zdejších vesničanů byly sice pěkné, ale nijak originální. Ženy jsou v široce rozevřených barokních šněrovačkách s „puntem“, mají dlouhé sukně, kvítkové zástěry, stuhou převázané rukávce, děvče nosí vínek a na temeni upravený malý pletenec z vlasů přichycený jehlicí.“²⁷ Dále zde Langhammerová zmiňuje, že nejvíce detailů tohoto stylu se dochovalo právě pro kroje ženské. Ustrojení mužů bylo dochováno zřídka, nicméně z dobových fotografií víme, že obvykle se muži oblékají do kalhot, košile a vesty a na hlavě mývali kožešinové čepice.²⁸

Tyto jednoduché prácheňské kroje, nijak příliš zajímavé oproti jiným oblastem, jako například můžeme vidět v oblasti Kozácka, kde jsou na krajích hedvábné výšivky, využívá i soubor Blatenští dudáci. Chlapci jsou oblečeni do žlutých ¾ kalhot, ty jsou doplněny bílými podkolenkami, dále do bílé košile a modré vesty, střídě zdobené většinou zlatými knoflíky a vázanou mašlí připevněnou na levé straně vesty. Děvčata ze souboru se oblékají do bílé košile s bohatými rukávy, přes kterou je oblečena bohatě vyšívána vestička se šněrovačkou. Dále mají dlouhé sukně, které jsou většinou červeného květinového vzoru a na sukni mají uvázanou bílou zástěru. To vše doplňují červenými nebo bílými punčochami a pohodlnými střevíci.

²⁶ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *České lidové kroje*. 1. vyd. Praha: Práce, 1994. s. 78

²⁷ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *České lidové kroje*. 1. vyd. Praha: Práce, 1994. s. 79

²⁸ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *České lidové kroje*. 1. vyd. Praha: Práce, 1994. s. 79

Obrázek 12: Blatenští dudáci v Prácheňských krojích

Tyto kroje má soubor z Domažlic. Detailní úpravy prováděly maminky žáků.²⁹

4.6 Výjezdy do zahraničí

Bývalí členové souboru a jeho tehdejší vedoucí nejraději vzpomínají na povedené výjezdové akce za hranice České republiky, kterých bylo opravdu mnoho. Mezi takovéto akce patří tehdejší XI. ročník soutěže lidových muzik alpských zemí. Tato akce se konala v rakouském městě Innsbruck ve dnech od 27. do 29. října 1994. Město Innsbruck tehdy přivítalo soubor Blatenští dudáci ze ZUŠ v Blatné krásným slunným a pestrým podzimem. Před halou byla pro soubor, jako jediné účastníky z České republiky, vyvěšena naše státní vlajka.

Na tuto soutěž se nebylo možné samovolně přihlásit. Z důvodu velkého zájmu soutěžících z různých zemí, mezi které patřilo například Švýcarsko nebo Německo, byli účastníci vybíráni a následně zváni. Toto pozvání se poštěstilo i souboru Blatenští dudáci, které v té době vedl Martin Škanta s pomocí Josefa Škanty. Soubor byl zařazen do IV. skupiny, ve které soutěžilo celkem 39 souborů, z toho 14 souborů bylo ze Salzburgu. Celkový počet souborů ve všech kategoriích tvořilo 190 souborů. Celou soutěž

²⁹ Zpracováno z rozhovorů s Mgr. Josefem Škantou

hodnotilo 5 porotců. Vítězné hodnocení bylo koncipováno jako hodnocení školní – *výborně – velmi dobře – dobře a za účast.*

Blatenská dudácká muzika v této soutěži dosáhla mimořádného úspěchu a byla vyhodnocena mezi nejlepšími známkou *výborně*. Podle Josefa Škanty, který v té době soubor vedl, se radost a nadšení celého souboru nedala vůbec popsat. K počtě účinkujícím, tedy i souboru Blatenští dudáci, byl uspořádán večerní asi čtyřhodinový koncert, který se odehrával před více, než tisícem lidí. Celý koncert natáčela Rakouská televize. Vedoucí soutěže Prof. Mag. P. Reitmeir následně souboru zaslal pamětní list se známkou. Tento list byl doprovázen slovy: „Nebyla to jenom radost naslouchat Vaší hudbě, ale také se na Vás dívat. Vaše nabídka písní byla nekonečně bohatá, byla obohacím pro naše soutěžní vystoupení. Známe Vaše tradiční nástrojové obsazení, které na nás velmi silně zapůsobilo. Houslový doprovod byl pro nás obzvlášť fascinující, ale také čistý a působivý klarinetový přednes.“

Dalšími nejvíce vzpomínanými akcemi jsou Vánoční trhy v různých městech Německa a Rakouska. Mezi nejoblíbenější navštěvovaná města patřil německý Pasov, Niederwinkling, Amstetten, Straubing, Norimberg a další. Do těchto měst byl soubor zván pravidelně každý rok. Mnoho let soubor také zajížděl do Simbachu v německé spolkové zemi Bavorsko. Zde vystupoval také na Adventních trzích.

Obrázek 13: Vystoupení v Amstettenu v roce 1994

Obrázek 14: Adventní trhy v Simbachu

ZUŠ Blatná měla velmi dobré vztahy s uměleckými školami z těchto měst. Díky dobrým vztahům byly návštěvy oboustranné. Soubory z těchto měst byly zvány do Blatné při různých příležitostech, například na Mírové slavnosti pořádané Základní uměleckou školou v Blatné.³⁰

4.7 Repertoár souboru

Repertoár souboru vždy vycházel z tradičních lidových písní, ať už z oblasti Prácheňska nebo kteréhokoli jiného kraje. Lidová píseň je totiž odjakživa národní součástí a její podoby se přenášejí z generace na generaci. Dříve tomu tak bylo ústně, později se lidové písně začaly zaznamenávat, čímž mnohdy vznikaly různé verze písní. Každý národ má své vlastní tradiční lidové písně, a tak je tomu i u národa českého. Česká lidová píseň inspirovala mnoho autorů klasické vážné hudby. Stopy lidových motivů můžeme najít u velikánů české klasické hudby, jako byl například Bedřich Smetana a jeho opera *Prodaná nevěsta*, dále se inspirace objevily u Antonína Dvořáka v cyklu *Slovanské tance*, u Leoše Janáčka a mnoha dalších autorů. Česká lidová píseň je specifická svojí melodičností a rytmem. Existuje mnoho druhů lidových písní, ať už veselé nebo smutné, pomalé nebo rychlé. Každá taková píseň ale v sobě nese nějaký obsah a vyjadřuje děj. Jak už v této práci bylo jednou řečeno, mám dojem, že v dnešním

³⁰ Zpracováno z rozhovorů s Mgr. Josefem Škantou

světě plném techniky zájem o lidové zvyky a tradice ustupuje do pozadí, což se dotýká i lidové hudby. Lidové písně jsou odkazem našich předků, a aby tento odkaz nezahynl úplně, je potřeba ho stále ožивovat. Tento cíl se daří plnit i souboru Blatenští dudáci ZUŠ Blatná, který právě lidovými písněmi dělá radost nejen sám sobě, ale i svým posluchačům.³¹

První repertoár souboru blatenských dudáků vytvářel jeho zakladatel a první vedoucí Miloš Jankovský, dudák ze Strakonice, který vycházel především z tradičních prácheňských písní. Byly to známé písně regionu Prácheňska, jako jsou - *V Strakonících za voltářem, Kdyby byl Bavorov, Na rozloučení, Zelený hájové, Marjánko, Marjánko, V Strakonících na rynku, Budějce, Budějce, Klenovská kaplička, Já ráda miluju, Manžestr* a další. Dále do repertoáru Miloš Jankovský vložil písně z vlastní tvorby, kterou byla *Blatenská polka*. Tato píseň byla složena právě pro soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná. Většinu těchto písní soubor hraje dodnes.

Dudácké duo Jana Janovská a Pavlína Chaloupková na počátku založení celého souboru, o kterém byla zmínka v kapitole *Rok založení souboru*, mělo taktéž své vlastní pásmo lidových písní. Protože spolu děvčata pěkně ladila svými hlasy i svými nástroji, jejich vystoupení se dostalo na republikovou úroveň. Z jejich repertoáru můžeme jmenovat písně *Okolo Pamětic*, či *Ten Turenskej zvonec*.

Po odchodu Miloše Jankovského později převzal roli vedení souboru Martin Škanta, který, jak už víme, soubor vede dodnes. Martin Škanta pokračuje ve výběru písní po Miloši Jankovském, ke kterým postupem času přidal nové lidové písně, ale také písně vlastní tvorby, které jsou z velké části pouze instrumentální. Když začal se souborem spolupracovat taneční obor, který se na škole také vyučoval, musel se pro malé tanečnický speciálně připravit odlišný repertoár lidových písní určený právě pro nejmenší. Z tohoto důvodu se začaly hrát lidové písně, jako jsou například *Lívance, Vlk seče, Vítej máji, Šla Nanyňka do zelí, Přiletěla vrána, Vy páni dudáci zahrajte nám, Na tý louce zelený, Když jsem jel do Prahy, Šel zahradník, směs písní o lidových řemeslech* a jiné.

V kapitole *Rok 2010-2015* se můžeme dočíst, že byl soubor pozván, aby zahrál při příležitosti švédského odpoledne na zámku v Blatné, kam zavítala velvyslankyně Švédska. Právě pro tuto příležitost soubor nacvičil několik lidových písní ve švédštině.

³¹ KALBÁČ Josef, Ladislav ROM. Písníčky, které ani čas neodvál... 1. díl. 2008. s. 1-3

Podle slov ředitele Martina Škanty, tyto písně tehdejší členy souboru velmi bavily a obecenstvo spolu s paní velvyslankyní výkon dětí náležitě ocenilo.

Jak již víme, zvláštní kapitolou v historii souboru je hraní vánočních koled a vystupování na adventních koncertech. První koledy se hrály ještě pod vedením Miloše Jankovského. Mezi takové patřily známé koledy *Hle, hle tamhle v Betlémě, Dej vám Pánbůh dobrýtro*, či *Koledníci vopůlnoci*. Po změně vedení souboru byla nacvičena celá řada dalších koled v aranžmá Martina Škanty. Zde můžeme vyjmenovat české koledy *Nesem vám noviny, Slyšte, slyšte pastuškové, Jdeme koledou, K jesličkám pastýři, K Ježíškovi do Betléma, Já malý přicházím, Pásli ovce valaši, Půjdeme spolu do Betléma, Veselé vánoční hody, Štěstí zdraví, Ó svatá doba vánoční, Jak si krásné neviňátko, Den přeslavný, Štědrej večer nastal* a další. S nimi soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná vystupoval velmi často v rámci adventních trhů v Blatné, Strakonících, Písku, ale především pak po mnoho let v Praze na Staroměstském náměstí. Jelikož soubor často navštěvoval zahraničí, především německy mluvící země, právě pro takové případy měl ještě nacvičeno několik známých německých koled.

V nejnovějším repertoáru souboru z posledních let mimo hraní prácheňských písní, tedy z regionu, kam blatenští dudáci spadají, občas zabrousili i do jiných částí republiky a zahráli si i písničky odjinud, třeba z nedalekého Plzeňska. Tyto písně jiných oblastí byly spíše pro vlastní potěšení, jelikož v ústředních kolech soutěží ZUŠ porotci vyžadovali pouze autentický folklor z prácheňského regionu. V průběhu let dudáci začali využívat kromě tradičních hudebních nástrojů i nové rytmické doplňky lidového folkloru jako jsou například fanfrnoch, vozembouch, dřívka či dřeváky. V koledách se pak využívaly rolničky a triangel.

Z novějšího repertoáru, který soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná hraje dnes, můžeme jmenovat tyto písně - *Zahraj mi dudáčku, Travička zelená, Když sem šel vokolo, Skočná, Když jsem vandroval, Já jsem holka jako lusk, Ha ty svatý Vavřenečku, A já sám, Zahořanská polka, Vyšla hvězda jasná, U okýnka jsem stával, V tom píseckým černým lese, Pantofel a Dřeváčky* (zde se právě využívá dřeváků), *Doudlebská polka* nebo například *K Budějicům cesta*. Ke stému výročí založení naší republiky si soubor také připravil oblíbenou lidovou píseň T. G. Masaryka *Ach synku, synku*.

Vedle těchto lidových písní si jednotlivci souboru občas zahrají některou instrumentální znělku z tvorby Martina Škanty. Tyto skladby soubor hraje pro zpestření produkci či soutěžního repertoáru. Jedna z těchto skladeb nese název *Beat rondo*.³²

Jako ukázkou vlastní instrumentální tvorby Martina Škanty, přikládám notový vlastní zápis skladby *Beat rondo* a aranžmá písně Michala Tučného s názvem *Snídaně v trávě*.

³² Zpracováno z rozhovorů s ředitelem a vedoucím souboru Martinem Škantou

Obrázek 15: Vlastní skladba Martina Škanty s názvem Beat rondo

3

BEAT RONDO

Martin Škanta

5

10

15

20

25

29

32

36

41

D.S. al Coda

Coda

Obrázek 16: Aranžmá skladby Abych tu žil

16

ABYCH TU ŽIL

M. Tučný

7 Sloka

12

17 Mezihra

22 Coda

26 Dohra

3 sloky
mezihra
2 sloky
dohra

4.8 Členové souboru, kteří se dudácké hudbě věnují dodnes

4.8.1 Jana Janovská

Obrázek 17: Jana Janovská

Bývalá členka souboru Blatenští dudáci ZUŠ Blatná Jana Janovská se narodila 27. 2. 1979 v Písku. Po střední škole vystudovala magisterský obor hudební výchova a psychologie pro SŠ na pedagogické fakultě Západočeské univerzity.

Jana Janovská pochází z hudební rodiny, která ji vedla k hudbě již od mala. Původně začala hrát v ZUŠ Blatná na zobcovou flétnu. Při zakládání dudáckého souboru ji tehdejší ředitel Josef Škanta oslovil a nabídl ji jiný nástroj – dudy. Na tento nástroj se Jana učila od svých 8 let a později se stala hlavní členkou souboru společně s Pavlínou Chaloupkovou. O tomto duu jsem se několikrát zmínila již

v předchozích kapitolách. Jana Janovská v souboru působila od svých 8 let do 14 let. Spolupráci tehdy ukončila z důvodu nástupu na střední školu. Později se její činnost v souboru znovu obnovila, při studiu na vysoké škole nastoupila do ZUŠ Blatná jako učitelka dud a zobcové flétny. Současně jí bylo nabídnuto vedení mladšího dudáckého souboru, který vedla 2 roky.

Jana Janovská často vzpomíná na časy strávené se souborem.

„Zážitků se souborem je opravdu mnoho, odehrané jsou desítky koncertů i vystoupení. Vzpomínám na humorné situace z cest do Německa, především jízdu autem, kdy jsme byli oblečeni v krojích a připraveni hned k hraní. Dále ráda vzpomínám na festivaly i přehlídky, kde jsme se setkali s mnoha soubory ze zahraničí. Nezapomenutelná byla atmosféra Mezinárodního dudáckého festivalu ve Strakonících, kam jsou pravidelně zváni dudáci z celého světa. Pamatuji na první vystoupení na tomto festivalu v roce 1989 za pana režiséra Zdeňka Podskalského, kdy celou akci natáčela České televize. Hezké zážitky jsou také z natáčení pořadu pro děti Studio Rosa s panem

Janem Rosákem i se skupinou Olympic z našeho společného vystoupení v Praze s jejich písní Snad jsem to zavinil já“; vzpomíná Jana Janovská.

Obrázek 18: Jana Janovská při výuce v ZUŠ Blatná

Na otázku - *jaký úspěch ve hře na dudy považujete za největší* – Jana odpovídá takto: *„Na myslí jich mám více. Za úspěšné považuji společné vystoupení se skupinou Olympic v Manéži Bolka Polívky s písní Múza, co mě volá. Další je účinkování v pořadu Jožky Šmukaře Putování za muzikou po krajích nebo společné koncerty s Josefem Lauferem v rámci projektu Seniorské hrátky po Jižních Čechách. Čeho si opravdu vážím, je pozvání Josefa Laufera na koncert k jeho jubileu 80. tým narozeninám, kde je na jeho přání zahráný rock'n'roll na dudy.“*

V současné době Jana Janovská pracuje jako asistentka poslance v poslanecké kanceláři Parlamentu ČR. I přes veškeré pracovní vytížení je hře na dudy věrná a tímto koníčkem si dodnes zpestřuje volné dny. Dudačku Janu Janovskou je možné vidět společně s Martinem Škantou při jejich společném hraní. Společnými silami si secvičili dudáckou show, ve které se snaží posouvat dudy více do moderního stylu. Prostřednictvím originálních hudebních podkladů interpretují skladby na české

i středověké dudy, hrají moravské, irské a skotské folklorní písně nebo dokonce slavné filmové melodie i rockové skladby známých kapel.³³

4.8.2 *Martin Škanta*

Obrázek 19: Martin Škanta

Současný ředitel Základní umělecké školy v Blatné a vedoucí souboru Blatenští dudáci ZUŠ Blatná Martin Škanta se narodil 26. 2. 1971 ve Vimperku. Martin Škanta vystudoval konzervatoř v Plzni. Díky lásce k hudbě, ke které ho vedl především jeho otec, ovládá hru na několik nástrojů, mezi něž patří i dudy.

„Na dudy hraju cca od 20 let, nástroj mě zaujal a chtěl jsem se na ně naučit i z důvodu převzetí výuky hry na dudy po odcházejícím pedagogovi“, komentuje Martin Škanta.

Po dostudování konzervatoře nastoupil do ZUŠ v Blatné jako učitel hry na akordeon a klávesy. Z vlastního zájmu a potřeby školy po odchodu Miloše Jankovského převzal vedení celého souboru, se kterým již prožil mnoho krásných momentů, na které rád vzpomíná. *„Je hodně zážitků, na které rád vzpomínám. Mezi ně patří například natáčení pro ČT u Plzně (Chodová Planá), zahraniční zájezdy, řada vystoupení na Mezinárodním dudáckém festivalu ve Strakonících, či Ústřední kola soutěží na Moravě.“*

Martin Škanta vede soubor od roku 1991. Za tu dobu se v souboru vystříдалo mnoho generací a s nimi i mnoho muzikantů. Sám přiznává, že dříve byl o dudy větší zájem. V současné době hraje v souboru pouze jeden dudák. Ze slov Martina Škanty vím, že se na ZUŠ Blatná na dudy nově učí tři žáci, kteří se později do souboru začlení.

Jak jsem se již několikrát zmínila, dudák Martin Škanta se svému koníčku, stejně jako Jana Janovská, věnuje i ve svém soukromí.

³³ Zpracováno z rozhovoru s Janou Janovskou

„Vzhledem k mému dlouholetému zaměření na vícero nástrojů (7) a několik hudebních žánrů, je má muzikantská činnost pestrá. Mám na dudy repertoár oblíbených lidových písní, některé jsou v mém aranžmá, snažím se je osobitě obecenstvu zahrát a zazpívat. Pak samozřejmě vlastní skladby (sborník České dudy v moderních rytmech) a teď především úpravy světoznámých skladeb a písní různých žánrů pro 1 – 2 dudy. Připravuji instrumentální album balad (především rockových) a pak také několik latinsko-amerických písniček na dudy. Samozřejmostí je k tomu vytváření aranžmá (noty), nahrávání hudebních podkladům, posléze i studiových verzí.“

Obrázek 20: Martin Škanta s Janou Janovskou

Martin Škanta v současné době spolupracuje s Janou Janovskou, která byla jeho žákyní. Před pár lety se spolu domluvili na profesionální spolupráci v rámci modernizace a aktualizace tohoto nástroje.

Martin Škanta dodává, že společná vystoupení za poslední dva roky spolupráce patřily mezi vrcholy jeho hudební kariéry. Společně již vystoupili na mezinárodním fóru, s řadou mediálně známých zpěváků - ať už ze Superstar, z televize nebo z muzikálů. Dále si zahráli na mnoha zámcích, náměstích či v divadlech. Za velký úspěch pak považuje spolupráci s Josefem Lauferem.

„S Janou máme za sebou 8 společných akcí se skvělým showmanem Josefem Lauferem. On a k tomu my - dudy a zpěv, to je nevídané. Přijetí z jejich strany i obecenstva bylo vynikající“ dodává ke spolupráci Martin Škanta.

Se souborem Blatenští dudáci ZUŠ Blatná má současný vedoucí Martin Škanta velké plány. V budoucnu bude usilovat především o udržení chodu a tradice souboru, zkvalitnění jeho úrovně a dále pak o rozvoj přirozeného folklorního zpěvu.³⁴

³⁴ Zpracováno z rozhovoru s Martinem Škantou

5 Závěr

Téma bakalářské práce Soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná jsem zpracovávala velmi ráda. Dozvěděla jsem se mnoho nových informací z historie dud a české lidové tradice. Především jsem se pak dozvěděla mnoho nových a velmi zajímavých informací o souboru, který působí na Základní umělecké škole v Blatné. Při tvorbě své bakalářské práce jsem ve velké míře spolupracovala s Mgr. Josefem Škantou, se kterým byla osobní setkání velmi příjemná. Při každém takovém společném setkání jsme s úsměvem zavzpomínali na již uplynulá léta.

Cílem této práce bylo zachytit existenci souboru od jeho založení po současnost se všemi jeho změnami. Nastínit repertoár a popsat kroje, které soubor pro svá vystoupení používá. Je zde také kapitola o výjezdech do zahraničí, kam soubor jezdil několikrát ročně. Tento cíl, trůfám si říci, jsem alespoň okrajově splnila. Je jasné, že o souboru by se dalo napsat mnohem více. Na začátku celé práce je teoretická část s popisem historie a vývoje dud. Dále je zde také zmínka o dudácké muzice v Jižních Čechách.

Neméně zajímavé byly rozhovory s ředitelem ZUŠ Blatná Martinem Škantou a dudačkou Janou Janovskou, kteří jsou se souborem také nějakým způsobem spjati. Tyto rozhovory jsou zpracovány na konci celé práce.

Závěrem práce bych zde ještě jednou chtěla poděkovat všem zúčastněným za jejich spolupráci a popřát souboru mnoho dalších společných a především úspěšných let!

Použité zdroje

Rozhovory

Rozhovor s Mgr. Josefem Škantou

Rozhovor s Martinem Škantou

Rozhovor s Janou Janovskou

Prameny

Kronika souboru Blatenští dudáci ZUŠ Blatná

Archiv fotografií ZUŠ Blatná

Literatura

REŽNÝ, Josef. 5000 let s dudami. 2. upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. ISBN 978-80-260-2572-6.

VYSLOUŽIL, Jiří. Slovník české hudební kultury. 1. vyd. Praha: Supraphon, 1997. 1035 s. ISBN 80-7058-462-9.

MARKL, Jaroslav. Dudy a dudáci: o jihočeských písních a lidové hudbě. 1. vyd. České Budějovice: Krajské nakladatelství, 1962. 98 s., [2] s. obr. příl.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. České lidové kroje. 1. vyd. Praha: Práce, 1994. 150 s. ISBN 80-208-0328-9.

KALBÁČ Josef, Ladislav Rom. Písníčky, které ani čas neodvál... 1. díl. 2008. 55 s.

Internetové zdroje

ŘEDINA, Patrik. Dudáci a dudácké muziky jižních až jihozápadních Čech v 2. pol. 20. století. Č. Budějovice, 2016. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDEJOVICÍCH. Pedagogická fakulta (https://theses.cz/id/lf78x3/Diplomov_prce_Patrik__edina.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Deska%26start%3D29, citováno dne 5. 5. 2020)

<https://www.dudackashow.cz/> (fotografie Jany Janovské a Martina Škanty, citováno dne 5. 5. 2020)

Seznam obrázků

Obrázek 1: Budova školy na třídě J. P. Koubka	15
Obrázek 2: Nová část školní budovy	17
Obrázek 3: Celý soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná v roce 2002.....	19
Obrázek 4: Duo Pavlína Chaloupková a Jana Janovská	21
Obrázek 5: Dětský taneční soubor	24
Obrázek 6: Vystoupení souboru při Mírových slavnostech v Blatné	25
Obrázek 7: Soubor Blatenští dudáci ZUŠ Blatná na Mezinárodním dudáckém festivalu ve Strakonících v roce 2000.....	27
Obrázek 8: 55. výročí ZUŠ Blatná.....	28
Obrázek 9: Vystoupení ve Važci na Slovensku.....	30
Obrázek 10: Soubor v roce 2010 na vystoupení v Sušici	31
Obrázek 11: Vystoupení souboru na Adventních trzích na Staroměstském náměstí v Praze.....	33
Obrázek 12: Blatenští dudáci v Prácheňských krojích	35
Obrázek 13: Vystoupení v Amstettenu v roce 1994.....	36
Obrázek 14: Adventní trhy v Simbachu	37
Obrázek 15: Vlastní skladba Martina Škanty s názvem Beat rondo.....	41
Obrázek 16: Aranžmá skladby Abych tu žil.....	42
Obrázek 17: Jana Janovská	43
Obrázek 18: Jana Janovská při výuce v ZUŠ Blatná	44
Obrázek 19: Martin Škanta	45
Obrázek 20: Martin Škanta s Janou Janovskou	46